

DZIEJE HERBU MUSZYŃSKIEGO

Historia i rozwój Muszyny, od początków jej istnienia, były związane z biskupstwem krakowskim. Po raz pierwszy miasto to - wtedy jeszcze osada - zostało powierzone krakowskim duchownym w 1288 roku, gdy Wysz, scholastyk kapituły krakowskiej wawelskiej, zapisał w testamencie Swiniarsko i Muszynę biskupowi krakowskiemu Pawłowi Jazdowiczowi Przemkowskiemu. Można powiedzieć, że wtedy właśnie spotykamy się z pierwszym symbolem Muszyny, który jest zarazem znakiem pierwszego pana feudalnego tej osady, biskupa Pawła z Przemkowa. Pisma przez niego wysyłane posiadają pieczęć z wizerunkiem siedzącego biskupa na tronie, z dwoma wilkami po bokach. Postać biskupa przedstawiona jest w długiej sukni i w infule na głowie. W lewej ręce trzyma on pastorał a prawą błogosławi. Zarys takiej pieczęci jako odcisku (tłoku) miasta Muszyny znajduje się na dokumencie z dnia 9.08.1752 r., dotyczącym zwolnienia dwóch beczek wina pana Jana Katerle, chorążego braclawskiego, od opłaty cła na komorze muszyńskiej. Dokument ten znajduje się w Muzeum Narodowym w Krakowie (Oddział Szolańskich), a oto jego urywki: „W obecności sądu naszego wójtowskiego miasta Muszyny juramenta przez różnych Ichmościów na komorę tutejszą przychodzące na wyprowadzone wina wykonane według niżej opisany raty ekstraktem Panu Pisarzowi miasta tutejszego przysięgłemu wydać pozwoliliśmy z przyłożeniem pieczęci naszej die 9-ma Augusti anno 1752, cuius juramenti sequitur talis...”

Odcisk pieczęci Miasta Muszyny z 1783 roku (Teki Schneidera - Kraków, Archiwum Kapituły Krakowskiej na Wawelu) jest już zasadniczo zmieniony. Przedstawia on samą infułę. Ponieważ to nakrycie głowy wejdzie już na stałe do herbu Muszyny, przybliżmy znaczenie tego słowa. Infuła, lub inaczej mitra Jest uroczystym nakryciem głowy biskupa. Składa się ono z trzech niezmiennych elementów: dwóch trójkątów sferycznych (cornu tituli), prostej opaski stanowiącej złączenie (circulum) i dwóch wiszących z tyłu taśm (fanones vittae). Infuły wykonane były z pięknych i kosztownych materiałów w kolorach liturgicznych, a dla wysokich dostojników kościelnych dodatkowo haftowane srebrem i złotem oraz wysadzane kamieniami szlachetnymi i półszlachetnymi. Właśnie taką infułę z charakterystycznymi okrągłymi kamieniami na opasce przedstawia pieczęć z 1783 roku.

Następny znany odcisk pieczęci miasta Muszyny pochodzi z 1870 roku i jest on już rozbudowany o trzy inne elementy, tzn. pastorał ze spiralą ozdobioną z jednej strony liśćmi laurowymi, podwójny krzyż oraz znajdującą się poniżej infuły zamkniętą księgę ewangeliczną, położoną na dwunożnej podstawie. Opis tego odcisku znajdujemy w artykule H. Stamińskiego „Muszyna i jej starostowie do roku 1781 roku”: „Pieczęć miejska Muszyny przedstawiała symbole władzy biskupiej: mitrę kształtu spiczastego z dwiema wstążkami z tyłu, opadającymi na ramiona, pastorał (laskę zakręconą u góry)

i krzyż. Pieczęci z podobnym herbem używano jeszcze w urzędach państwowych Muszyny w okresie międzywojennym”. Jak długo używano właśnie tej pieczęci najłatwiej prześledzić, oglądając książkę podatkową, w której występuje ona obok pieczęci państwowej z orłem w koronie, od 1918 do 1925 roku.

Kolejna modyfikacja herbu miasta Muszyny ma miejsce w latach trzydziestych naszego stulecia. Pieczęć magistracka oprócz powtarzających się wcześniej motywów tj.: podwójnego krzyża, pastorału z drobnymi listkami po obu stronach spiralnego zwieńczenia oraz infuły z ozdobnym szlakiem i z krzyżem pośrodku, posiada nowy element wstawiony na miejsce księgi ewangelicznej. Jest nią podwójna kokarda z dwoma spływającymi po bokach wstążkami. Z tego trochę „zalotnie” potraktowanego herbu szybko jednak zrezygnowano na rzecz symboliki wcześniej używanej, w której jedyną różnicę stanowiło przedstawienie księgi ewangelicznej w perspektywie — bez podstawki — oraz puszczenie taśm tiary z boków księgi. Całość jest jednak bardzo surowa przez wyeliminowanie małych elementów typu: listków, podstawki, faliście spływających wstęg oraz większości zaokrągleń.

Po drugiej wojnie światowej, mimo zasadniczych zmian ustrojowych, udaje się zachować herb, w którym Równym motywem są insygnia biskupie. W 1965 roku herb Muszyny zostaje opracowany naukowo przez twórców książki „Miasta Polski w tysiącleciu”, wydanej nakładem Zakładów Narodowych imienia Ossolińskich. Symbolika w nim przedstawiona jest najbardziej bliska prawidłowemu ukazaniu insygniów biskupich: jest to ujęta w perspektywie infuła z ozdobnym zakończeniem i taśmami dwukrotnie zwiniętymi, krzyż jednoramienny (biskupi) oraz tiara z niezwykle ozdobną spiralą (trzy listki ozdobne i profilowany uchwyt). Herb ten posiada również kolorystykę - wszystkie insygnia są złote (żółte), a tarcza herbowa ciemnoniebieska.

Kolejne zmiany ustrojowe i ogólne, jakie miały miejsce na przełomie 1989/1990 nie ominęły również kwestii tak ważnej, jaką jest niewątpliwie symbol miasta. W dniu 10.09.1990 Rada Miasta i Gminy Uzdrowskiej w Muszynie podjęła uchwałę w sprawie ustalenia herbu Muszyny. Pozwolę sobie zacytować w całości ten historyczny tekst, dzięki któremu zarówno mieszkańcy miasta, jak i odwiedzający nas goście będą mogli poznać opis aktualnego herbu:

UCHWAŁA Nr V/44/90

Rady Miasta i Gminy Uzdrowskiej w Muszynie z
dnia 10 września 1990 r.

w sprawie ustalenia herbu Muszyny.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 13 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym (Dz.U. Nr 16, póź. 95, Nr 34, póź. 199, Nr 43, póź. 253) - Rada Miasta i Gminy Uzdrowskiej u c h w a ł a , co następuje:

§1

Herbem Muszyny jest *tarcza* herbowa o proporcjach 15 cm x 19 cm, stylizowana na gotyckiej, o ukośnie ściętych rogach, łukowatych, do wnętrza podciętych, brzegi boczne łukowato wygięte przecinają się u dołu ostrym języczkiem kończącym tarczę, zawierającą:

- a) infułę biskupią z pasem przebiegającym pionowo przez środek, rozszerzonym w połowie w okrąg, w którym usytuowany jest prosty krzyż,
- b) pastorał po stronie lewej, krzyż pastoralny, dwuramienny po stronie prawej ustawione ukośnie, skrzyżowane na 1/3 długości od dołu,
- c) księgę ewangeliczną otwartą, umiejscowioną górną częścią na skrzyżowaniu pastorału i krzyża,
- d) wstęgi od infuły odbiegające po obu stronach, oplatające jeden raz pastorał i krzyż pomiędzy infułą a księgą i opadające prosto spod księgi.

Tło jest koloru tzw. biskupiego. Pastorał, krzyż pastoralny, obramowanie infuły, pas środkowy, wstęgi, obramowanie tarczy oraz brzegi księgi ewangelicznej są koloru złotego.

Infuła, krzyż na infule, obramowanie wstęg od infuły jest koloru srebrnego.

Karty księgi są białe a oprawa księgi ciemnozielona.

§2.

Integralną część uchwały stanowi wzór herbu w wersji czarno-białej oraz kolorystycznej.

§3.

Wykonanie uchwały zleca się Zarządowi Miasta i Gminy Uzdrowskiej w Muszynie.

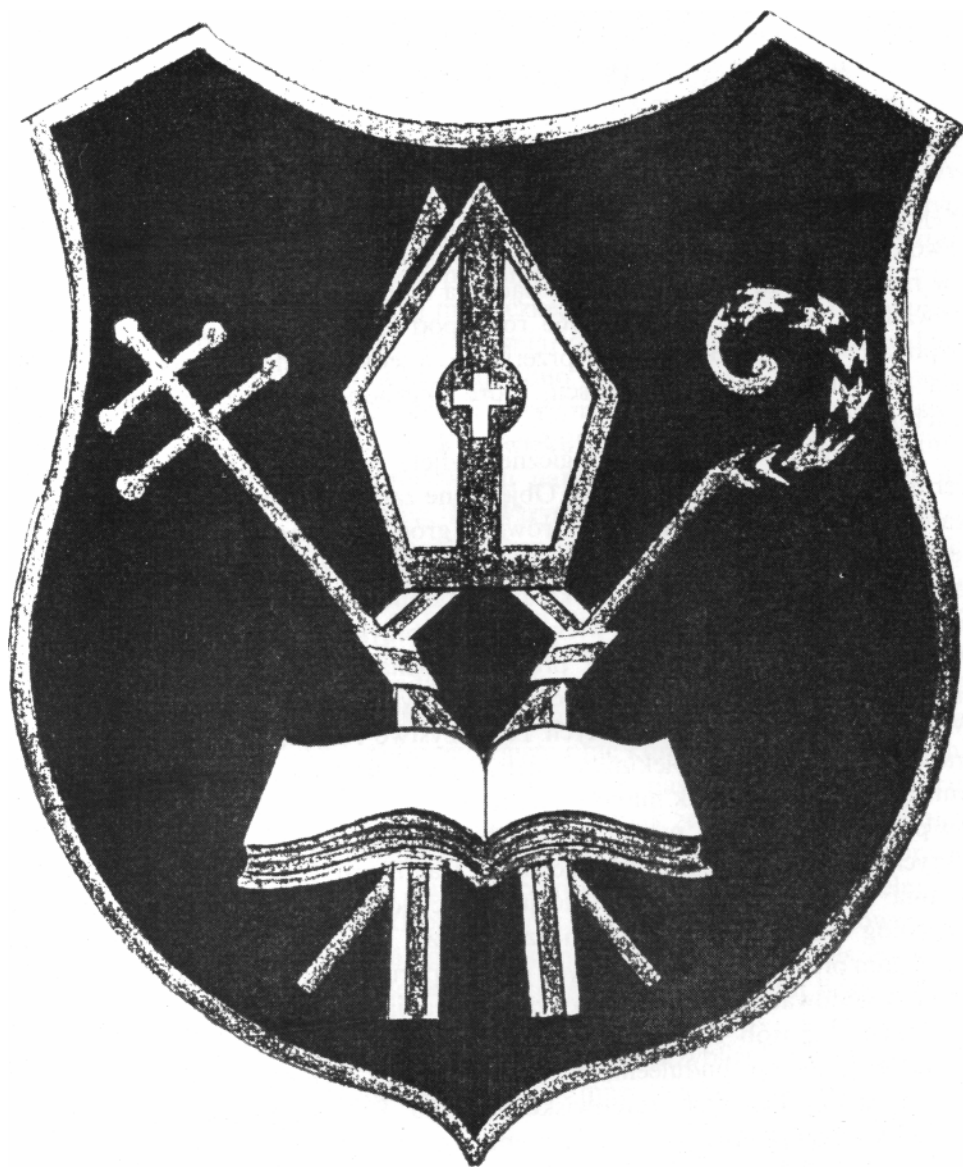
§4.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Projekt graficzny tego herbu wykonał plastyk muszyński, absolwent ASP w Krakowie, Janusz Krzyżanowski.

Mimo, iż w potocznym rozumieniu w herbie Muszyny użyte są insygnia biskupie, jest to niezupełnie zgodne z prawdą. Jako insygnia tych dostojników kościelnych uznaje się: infułę, pastorał i pierścień, natomiast podwójny krzyż symbolizuje arcybiskupów. Te drobne zmiany, jakie miały miejsce na przestrzeni wieków w herbie Muszyny, nie są tak bardzo istotne. Szczególnie cenne jest przetrwanie wielowiekowych tradycji i zachowanie w pamięci dawnych panów tych ziem, którzy stali się symbolem świetności granicznego grodu.

Barbara Rucka

Herb Muszyny (projekt Janusza Krzyżanowskiego)